

Öğrenci Ebe ve Hemşirelerin Anatomi Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi*

Evaluation of Students 'Midwives and Nurses' Views on Anatomy Education

Şükriye Deniz Mutluay¹, Ahmet Kürşad Açıkgözⁱⁱ

ⁱ Dr. Öğrt. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-7670-2880>

ⁱⁱ Dr.PhD, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi A.D., <https://orcid.org/0000-0002-7895-1055>

Öz

Giriş: Anatomi dersinin tıp fakültelerinin yanı sıra sağlık bilimleri fakültelerinde de temel bilimler dersi olarak okutulması, öğrencilerin daha sonraki yıllarda alacakları diğer derslerle bağlantılı olması açısından önemlidir. Bu bağlamda verilen eğitimin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi ve bu doğrultuda sağlık çalışanlarının yetiştirilmesi gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı öğrenci ebe ve hemşirelerin anatomi dersinin verimliliği ve eğitim sürecinin etkinliği ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

Yöntem: Çalışmamızın evrenini Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik bölümlerinde 2019-2020 eğitim öğretim yılında 1. sınıfta öğrenim gören 291 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş olup, çalışmaya gönüllü 261 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Öğrenciler toplam 30 soru içeren bir ankete yanıt vermişlerdir.

Bulgular: Ebelik bölüm öğrencilerinin %58,8'i, Hemşirelik bölümü öğrencilerinin %59,7'si anatomi eğitimine karşı ilgili olduklarını ve zaman kaybı olarak görmediklerini, buna karşılık teorik derslere ayrılan sürenin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Ebelik bölümü öğrencilerinin %93,8'i ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %87,3'ü anatomi uygulama dersinin mutlaka olması gerektiği düşüncesinde olduklarını bildirmişlerdir.

Sonuç: Öğrenci görüşlerini içeren bu çalışmanın sonuçlarının, anatomi eğitiminin verimliliğine katkı sağlayacağı ve dersi veren öğretim elemanına yeni bir bakış açısı sağlamasında yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Anatomi eğitimi, öğrenci görüşleri, sağlık bilimleri fakültesi

ABSTRACT

Introduction: Besides the medical faculties, the Anatomy course, which is taught as a basic course in the faculties of health sciences, is important in terms of connection with other courses that students will take in the following years. In this context, the education given should be carried out effectively and efficiently, accordingly to this direction, the health professionals should be trained.

Objective: The aim of this study is to determine the views of student midwives and nurses on the efficiency of the anatomy course and the effectiveness of the educational process.

Method: The universe of our study consisted of 291 students studying in the first year of 2019-2020 academic year at the Department of Midwifery and Nursing at the Faculty of Health Sciences of Çukurova University. Sample selection was not made and the study sample consist of 261 students who volunteering to the study. The students answered a questionnaire containing a total of 30 questions.

Results: 58.8% of midwifery students and 59.7% of nursing students stated that they were interested in anatomy education and did not see it as a waste of time, but the time allocated to theoretical lessons was not sufficient. 93.8% of midwifery students and 87.3% of nursing students they stated that the anatomy practice course should be absolutely necessary.

Conclusion: It is thought that the results of this study, which includes student views, will contribute to the efficiency of anatomy education and help the lecturer to provide a new perspective.

Keywords: Anatomy education, student opinions, health sciences faculty

* Lokman Hekim Dergisi, 2020; 10 (2): 201-208

DOI: 10.31020/mutftd.679401

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 23 Ocak 2020; Kabul Tarihi - Accepted: 04 Nisan 2020

İletişim - Correspondence Author: Şükriye Deniz Mutluay <dakman01@gmail.com>

GİRİŞ

Anatomi, temel tıp alanını ilgilendiren bir bilim dalıdır. Anatomi insan yapısını ve şeklini oluşturan organları, organların bir araya gelerek oluşturdukları sistemleri ve bunların birbirleri ile olan ilişkilerini incelemektedir.^{1,2} Sağlık bilimlerinin yanı sıra eğitim fakültesi, güzel sanatlar ve spor bilimlerinde ders olarak okutulmaktadır. Sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören ebeler ve hemşirelik öğrencileri için anatomi dersi, daha sonraki yıllarda alacakları diğer derslerle bağlantılı olması açısından çok önemlidir.³ Bu açıdan canlı vücudunun sağlığını koruma ve hasta insanı iyileştirme ve bakım verme görevini yürüten tüm sağlık çalışanları bu ders kapsamında insan vücudunu en iyi şekilde bilmek ve öğrenmek zorundadırlar.⁴ Bu nedenle anatomi ve bu temel bilimin üzerine oturan geçerli ve gerekli bilgiler sayesinde sağlık profesyonelleri sağlam bir donanıma sahip olacakları düşünülmektedir.⁵

Sağlık profesyonellerinin eğitiminin ne şekilde olması gerektiği, hangi eğitim modellerinin hedefe ulaşmada daha etkin olabileceği halen tartışılan bir konudur. Genel olarak bu alanda eğitim yapısal olarak dinamik bir süreçtir ve bu nedenle sürekli güncelliğini korumak zorundadır. Sağlık profesyonellerinin eğitiminde önemli bir yer tutan ideal anatomi eğitiminin nasıl olması gerektiği gerek ülkemizdeki gerekse tüm dünyadaki tıp fakültelerinde ve sağlık bilimleri fakültelerinde tartışmalara sahne olmaktadır. Bu bağlamda ideal anatomi eğitiminin nasıl olması gerektiği adına da pek çok çalışma yapılmaktadır.⁶⁻¹⁰ Öğrenen bireyin eğitimin ortak paydası haline gelmesini sağlayan küreselleşme, teknolojik yenilikler ve bilgi toplumu gibi gelişmeler, eğitim sürecinde öğretim yerine öğrenme kavramının ön plana çıkmasında oldukça etkili olmuştur.^{11,12} Bilgi karşısında eleştirel algılama yapabilme özelliği, pasif bilgilendirme yerine bilginin sunumunda merak uyandırma ve bilginin keşfedilmesine olanak sağlayan bir öğrenme tutumunun geliştirilebilmesi için öğrenci geri bildirim çalışmaları sıklıkla başvurulan yöntemlerden biridir.¹³⁻²¹ Ayrıca bu geri bildirim çalışmalarının yardımıyla ders programlarını düzenleyenlere kılavuzluk etmesi açısından büyük önem taşımaktadır.²² Bu çalışmada, sağlık bilimleri fakültesinde lisans eğitimi gören öğrencilerin anatomi eğitimi hakkındaki görüşleri alınmış ve sağlık bilimleri alanında verilen anatomi eğitiminin bu dersi alan öğrencilerin gözünden değerlendirilerek geri bildirim sağlamak amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçların dersin öğrencilere nasıl en iyi şekilde öğretilebileceği konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz dönemi Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebeler ve Hemşirelik bölümleri 1. sınıflarında eğitim gören 291 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemi ise çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve verilen anketleri dolduran 261 öğrenci oluşturmuştur. Kesitsel, tanımlayıcı nitelikteki bu araştırma öncesi gerekli olan etik izinler Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 20 Ocak 2020 tarihli 48 numaralı etik kurul onayı alınmıştır. Öğrencilere, yaş, cinsiyet ve eğitim gördükleri bölümü içeren sosyodemografik veri formu ve anatomi eğitimi ile ilgili literatürden de destek alarak yazarlar tarafından derlenmiş çoktan seçmeli 30 sorudan oluşan bir anket formu 261 öğrenciye uygulanmıştır. “Katılıyorum”, “kısmen katılıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneklerinden oluşan üçlü likert tipi soru kalıbı kullanılmıştır. Ankette verilen yanıtların güvenilirliği için öğrencilerden isim yazmamaları istenmiştir. Sorulara verilen yanıtlar öğretim elemanı gözetiminde veya danışmanlığında yapılmamıştır. Anket sonuçları sayı ve yüzdelik dağılım cinsinden değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerde SPSS (22.0) programında tanımlayıcı istatistikler uygulanmıştır.

BULGULAR

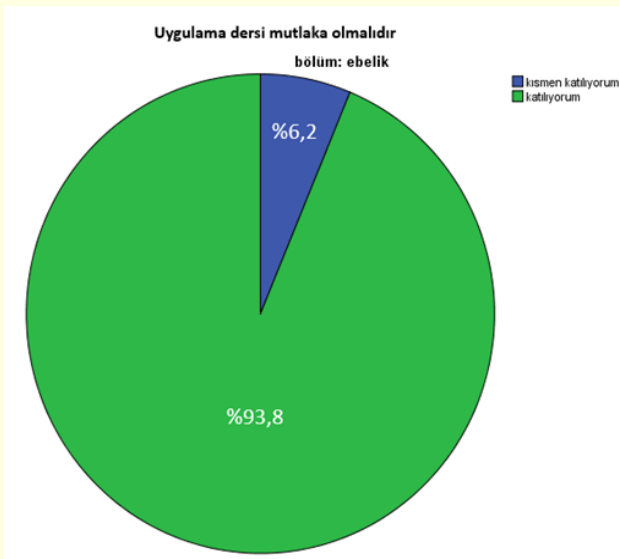
Bu çalışma Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 1. sınıf anatomi dersi alan öğrenci Ebe ve Hemşireler ile sınırlıdır. Çalışmamıza katılan 261 öğrencinin 80'nini ebeler bölümü öğrencisi oluşturmaktaydı ve yaş ortalaması ve standart sapması 19,13±0,86 olarak hesaplanmıştır. Geriye kalan hemşirelik bölümü 181 öğrenciden 143'nü kız öğrenci ve 38'ini ise erkek öğrenci oluşturmaktaydı. Yaş ortalamaları ve standart sapmaları sırasıyla 18,99±0,74 ve 20,68±3,54 olarak hesaplanmıştır.

Ebeler ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaş ve cinsiyetlere göre dağılımı **Tablo 1**'de sunulmuştur. Çalışmada öğrencilerin anketteki sorulara verdikleri yanıtların sayı ve yüzde dağılımları **Tablo 2**'de sunulmuştur. Ebeler öğrencilerinin anatomi dersinde “Uygulama dersi mutlaka olmalıdır” grafiği **Şekil 1**'de

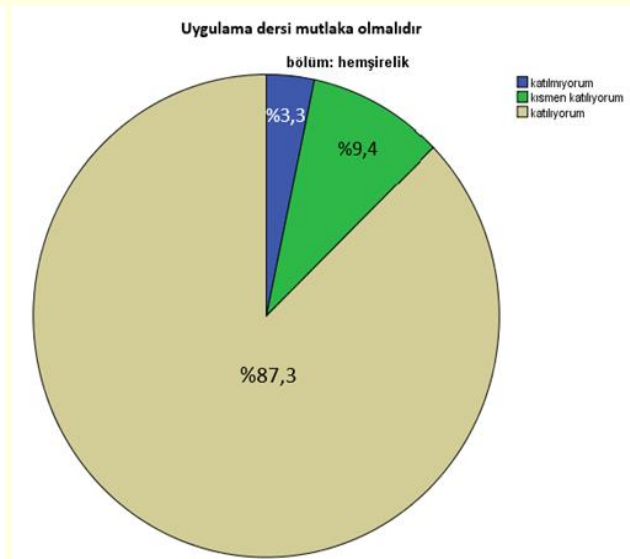
sunulmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin anatomi dersinde “Uygulama dersi mutlaka olmalıdır” grafiği **Şekil 2**'de sunulmuştur.

Tablo 1. Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaş ve cinsiyetlere göre dağılımı

Yaş	Ebelik		Hemşirelik	
	Kadın (n=80) n(%)	Erkek (n=0)	Kadın(n=143) n(%)	Erkek (n=38) n(%)
18	20(%25)	0	35(%24,47)	3(%7,89)
19	35(%43,75)	0	80(%55,94)	12(%31,57)
20	20(%25)	0	23(%16,08)	14(%36,84)
21	5(%6,25)	0	5(%3,49)	4(%10,52)
23	0	0	0	1(%2,63)
26	0	0	0	2(%5,26)
27	0	0	0	1(%2,63)
38	0	0	0	1(%2,63)

Şekil 1. Ebelik öğrencilerinin anatomi dersinde “Uygulama dersi mutlaka olmalıdır” grafiği.

Şekil 2. Hemşirelik öğrencilerinin anatomi dersinde “Uygulama dersi mutlaka olmalıdır” grafiği.

TARTIŞMA

Bu çalışma ile ilgili olarak literatür taradığımızda anatomi dersi ile ilgili olarak bu kapsamda geri bildirim çalışmaların çoğunlukla sağlık alanı içinde tıp fakültelerinde öğretim gören öğrencilerde gerçekleştirildiği saptanmıştır.^{6-9,13,15-20} Bu nedenle çalışmamız Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik bölümü öğrencilerinin anatomi dersi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi bakımından önem göstermektedir.

Ebelik öğrencilerinin %58,8'i ve Hemşirelik öğrencilerinin %59,7'i “Anatomi dersine karşı ilgiliyim” ifadesine katıldıklarını (kısmen katılıyorum; Ebelik öğrencisi %37,5, Hemşirelik öğrencisi %29,3), %3,8 ebelik ve %11 hemşirelik öğrencisi ise bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Uygur ve ark. yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin “Anatomi dersine karşı ilgiliyim” ifadesine %83,5'inin katıldığı ifade edilmiştir.⁷ Hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin bu derse karşı ilgili oldukları ancak derse katılım konusunda isteksiz oldukları bildirilmiştir.²¹

Tablo 2. Çalışmada öğrencilerin anketteki sorulara verdikleri cevapların yüzde dağılımları

SORULAR	Ebelik (n=80)			Hemşirelik (n=181)		
	Katılmıyorum n(%)	Kısmen Katılıyorum n(%)	Katılıyorum n(%)	Katılmıyorum n(%)	Kısmen Katılıyorum n(%)	Katılıyorum n(%)
Anatomi dersine karşı ilgiliyim	3(3,8)	30(37,5)	47(58,8)	20(11)	53(29,3)	108(59,7)
Anatomi dersini zaman kaybı olarak görüyorum	75(93,8)	5(6,2)	0(0)	146(80,7)	15(8,3)	20(11)
Dönem başında ders içeriği ve amaçları açıkça belirtildi	2(2,5)	11(13,8)	67(83,8)	11(6,1)	46(25,4)	124(68,5)
Aldığım anatomi eğitimi hakkında görüşlerimi açıkça ifade edebiliyorum	5(6,3)	30(37,5)	45(56,3)	9(5)	75(41,4)	97(53,6)
Sınıf mevcudunun fazla olması eğitimimizi olumsuz yönde etkiliyor	20(25)	32(40)	28(35)	19(10,5)	33(18,2)	129(71,3)
Dersle ilgili kaynaklara (kitap, atlas) rahatlıkla ulaşabiliyorum	9(11,3)	22(27,5)	49(61,3)	15(8,3)	47(26)	119(65,7)
Anatomi teorik derslerine çalışmayı seviyorum	14(17,5)	39(48,8)	27(33,8)	41(22,7)	79(43,6)	61(33,7)
İnsan anatomisi dersi öğrenimi konusunda güçlük çekiyorum	14(17,5)	40(50)	26(32,5)	29(16)	92(50,8)	60(33,1)
Teorik derslere ayrılan süre yeterliydi	37(46,3)	20(25)	23(28,7)	58(32)	58(32)	65(35,9)
Teorik ders sürelerinin artırılması gerekiyor	22(27,5)	18(22,5)	40(50)	57(31,5)	41(22,7)	83(45,9)
Teorik ders sürelerinin azaltılması gerekiyor.	70(87,5)	4(5)	6(7,5)	112(61,9)	28(15,5)	41(22,7)
Teorik derslerde görsel araçlar iyi kullanıldı.	25(31,3)	26(32,5)	29(36,3)	51(28,2)	66(36,5)	64(35,4)
Uygulama dersi mutlaka olmalıdır.	0(0)	5(6,3)	75(93,8)	6(3,3)	17(9,4)	158(87,3)
Anatomi eğitiminde kadavra ve çalışmasının önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum.	1(1,3)	6(7,5)	73(91,3)	16(8,8)	19(10,5)	146(80,7)
Dönem sonunda anatomiye hâkim olduğumu düşünüyorum.	17(21,3)	52(65)	11(13,8)	43(23,8)	102(56,4)	36(19,9)
Dersin içeriği beklentilerimi karşıladı.	13(16,3)	35(43,8)	32(40)	25(13,8)	79(43,6)	77(42,5)
Anatomi dersi bilgi ve becerilerimi geliştirdi.	10(12,5)	40(50)	30(37,5)	23(12,7)	70(38,7)	88(48,6)
Anatomi dersi diğer dersleri anlamamı kolaylaştırdı.	8(10)	36(45)	36(45)	34(18,8)	59(32,6)	88(48,6)
Anatomi dersi ileriki yıllarda hatırlatıcı olarak klinik derslerle birlikte tekrar verilmelidir.	11(13,8)	14(17,5)	55(68,8)	34(18,8)	45(24,9)	102(56,4)
Anatomi dersi mesleki olarak neleri bilmem gerektiğini anlamama yardım etti.	7(8,8)	21(26,3)	52(65)	16(8,8)	67(37)	98(54,1)
Anatomi dersinde edindiğim bilgiler bende merak uyandırdı.	5(6,3)	20(25)	55(68,8)	18(9,9)	50(27,6)	113(62,4)
Anatomi dersi aldıktan sonra güncel hayata ve olaylara bakış açımda olumlu farklar oldu.	9(11,3)	29(36,3)	42(52,5)	20(11)	66(36,5)	95(52,5)
Anatomi dersi ile daha önceki bilgilerim arasında çatışma oldu.	58(72,5)	16(20)	6(7,5)	106(58,6)	45(24,9)	30(16,6)
Anatomi dersi seçmeli ders olsa seçerdim.	19(23,8)	23(28,7)	38(47,5)	43(23,8)	64(35,4)	74(40,9)
Teorik sınavlarda sorulan soru sayısı artırılmalı.	54(67,5)	16(20)	10(12,5)	103(56,9)	40(22,1)	38(21)
Teorik derslerde yoklama alınmasa da derslere katılırdım.	12(15)	30(37,5)	38(47,5)	36(19,9)	69(38,1)	76(42)
Anatomi dersinde başarılı olmak için derse devam gereklidir.	1(1,3)	13(16,3)	66(82,5)	14(7,7)	34(18,8)	133(73,5)
Teorik sınavlarda çoktan seçmeli (test) soruları tercih ederim.	1(1,3)	6(7,5)	73(91,3)	6(3,3)	12(6,6)	163(90,1)
Teorik sınavlarda klasik (uzun cevaplı) soruları tercih ederim.	74(92,5)	3(3,8)	3(3,8)	152(84)	20(11)	9(5)
Teorik sınavlarda sorulan soru sayısı azaltılmalı.	37(46,3)	24(30)	19(23,8)	83(45,9)	51(28,2)	47(26)

Ebelik öğrencilerinin neredeyse tamamı %93,8'i "Anatomi dersini zaman kaybı olarak görüyorum" ifadesine katılmadıklarını, %6,2'si ise kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık hemşirelik öğrencilerinin %80,7'si bu ifadeye katılmadıklarını (%8,3 kısmen katılıyorum, %11 katılıyorum) belirtmişlerdir. Benzer şekilde Uygur ve ark. %83,5 oranında öğrencinin anatomi eğitimini zaman kaybı olmadığını bildirmişlerdir.⁷ Bu bulgular ışığında gerek sağlık bilimleri fakültesinde okuyan gerekse de tıp fakültesinde okuyan ve geleceğin sağlık profesyoneli olacak olan öğrencilerin anatomi eğitimine karşı ilgili olduklarını ve zaman kaybı olarak görmediklerini söyleyebiliriz. Diğer taraftan okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin sadece %37,7'sinin anatomi dersini zaman kaybı olarak değerlendirdikleri bildirilmiştir.¹⁷

Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin %23,8'i anatomi dersini seçmeli ders olsa seçmeyeceklerini belirtmişlerdir. Çalışmamıza benzer bulgular tıp fakültesinde okuyan öğrencilerde yapılan bir ankette %28,3 olarak bildirilmiştir.¹⁶ Eğitim Fakültesi okul öncesi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerde ise bu oran %67,4 olarak bildirilmiştir.¹⁷ Bu sonuçlardan gelecekte öğretmenlik mesleğini icra edecek öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun bu dersi seçmeli olsa seçmeyecekleri anlaşılmaktadır.

Ebelik öğrencilerinin %83,8'i ve hemşirelik öğrencilerinin %68,5'i "Dönem başında ders içeriği ve amaçları açıkça belirtildi" ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde Uygur ve ark. öğrencilerin %83,6'sının bu ifadeye katıldıklarını bildirmişlerdir.⁷ Gözil ve ark.'nın yaptıkları bir çalışmada da öğrencilerin %66,1'nin derslerde dersin içeriği ve ne öğretileceğinin bildirildiğini rapor etmişlerdir.¹⁸ Diğer taraftan her iki bölüm öğrencileri de dersle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir (ebelik %61,3, hemşirelik %65,7). Üniversite kütüphanesi bünyesinde bulunan basılı kaynaklar ve abone olunan veri tabanları sayesinde, ayrıca internet ortamında yer alan 3 boyutlu anatomi modellerini içeren konu videolarıyla öğrenciler anatomi ile ilgili kaynaklara ulaşabilmektedirler.

Eğitimin verimli bir şekilde gerçekleşebilmesi açısından öğrencilerin anatomi dersi ile ilgili olarak görüşlerini ifade edebilmeleri çok önemlidir. Bu çalışmada "anatomi eğitimi hakkında görüşlerimi açıkça ifade edebiliyorum" cümlesine ebelik öğrencileri %56,3 (kısmen katılıyorum %37,5), hemşirelik öğrencileri ise %53,6 (kısmen katılıyorum %41,4) oranında katıldıklarını belirtirken çok az bir oranda ebelik ve hemşirelik öğrencisi katılmadıklarını belirtmişlerdir (ebelik %6,3, hemşirelik %5). Arı ve Şendemir'in yaptıkları çalışmada bu oran %92 olarak bildirilmiştir.¹⁶ Benzer şekilde Uygur ve ark.'ın çalışmasında da öğrencilerin %74,7'si anatomi eğitimi ile ilgili olarak görüşlerini açıkça ifade ettiklerini bildirmişlerdir.⁷ Gazi Üniversitesinde yapılan bir çalışmada da öğrencilerin %61,6'sı öğretim üyeleri ile derslerde rahatça iletişim kurabildiğini ifade etmişlerdir.¹⁸

Fakültemizde hemşirelik bölüm öğrencileri ebelik bölüm öğrencilerine kıyasla sayıca daha fazladır ve anatomi dersi amfilerde verilmektedir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin %71,3'ü sınıftaki öğrenci sayısının fazla olmasının eğitimlerini olumsuz yöne etkilediğini ifade etmişlerdir. Ebelik bölümü öğrencilerinde ise bu oran %35 olarak tespit edilmiştir. Uygur ve ark. sınıf mevcudunun fazla olmasının eğitimi olumsuz yönde etkilediği görüşüne öğrencilerimizin %86'sı katıldığını bildirmişlerdir.⁷ Başka bir çalışmada ise öğrencilerin %95,7'si sınıfta çok sayıda öğrenci bulunmasının öğretme-öğrenme sürecinde öğrenmeyi olumsuz yönde etkilediği bildirmiştir.⁸ Çalışmamızda da elde edilen bulgulara göre sınıf mevcudunun fazla olmasının hemşirelik öğrencilerinin eğitim yönünden olumsuz etkilendiklerini göstermektedir.

Ebelik bölümü öğrencilerinin %33,8'i ve Hemşirelik bölümü öğrencilerinin ise %33,7'si anatomi teorik dersine çalışmayı sevdiğini (ebelik öğrencisi kısmen katılıyorum: %48,8, hemşirelik öğrencisi kısmen katılıyorum: %43,6) ifade ederlerken ebelik öğrencilerinin %17,5'i ve hemşirelik öğrencilerinin %22,7'si bu derse çalışmayı sevmediklerini ifade etmişlerdir. Buna karşılık anatomi dersini anlamada ebelik öğrencilerinin %32,5'i ve hemşirelik öğrencilerinin ise %33,1'i güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Ankette yer alan "Uygulama dersi mutlaka olmalıdır" ifadesine ebelik bölümü öğrencilerinin %93,8'i, hemşirelik bölümü öğrencilerinin ise %87,3'ü katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçların, dersin uygulama saatlerinin bulunmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Aynı zamanda ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %91,3'ü ve %80,7'si gibi yüksek bir oranının "Anatomi eğitiminde kadavra ve çalışmasının önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum" ifadesine katıldıklarını bildirmişlerdir. Uludağ üniversitesinde yapılan bir anket çalışmasında öğrencilerin %91,1'i

kadavra çalışmalarının anatomi eğitiminde mutlaka yer alması gerektiğini; % 92,1'i kadavra dışı yardımcı ders araçlarının da kullanılması gerektiğini ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.²⁰ Bu sonuçlardan öğrencilerin anatomi teorik derslerini daha iyi anlayıp pekiştirebilmeleri için teorik anatomi dersine uygulama saatlerinin de eklenmesi ve sağlık bilimleri fakültelerinin ilgili bölümlerinin ders programlarında mutlaka yer alması gerektiği anlaşılmaktadır.

Teorik derslere ayrılan sürenin yeterliliği konusunda her iki bölüm öğrencileri yakın oranlarda görüşlerini ifade etmişlerdir (ebelik bölümü öğrencileri katılıyorum; %28,7, hemşirelik bölümü öğrencisi katılıyorum: %35,9). Ebelik öğrencilerinin %87,5'i, hemşirelik öğrencilerinin %61,9'u teorik ders saati süresinin azaltılmasını istemediklerini bu sürenin artırılması gerektiğini bildirmişlerdir. Benzer bulgular Uygur ve ark.'larının tıp öğrencileri ile yaptıkları bir çalışmada; öğrencilerin %58,2'sinin anatomi ders sürelerini yeterli bulduklarını, %59,4'ünün bu sürenin artırılması gerektiğini ve %68,3'ünün ise ders sürelerinin azaltılması gerektiğine katılmadıklarını ifade etmişlerdir.⁷ Acuner ve ark.'nın çalışmasında haftalık teorik ders saati değerlendirildiğinde öğrencilerin %14,83'ü "fazla, azaltılmalı", %63,64'ü "yeterli", %21,53'ü ise "az, arttırılmalı"; haftalık uygulama saati değerlendirildiğinde ise öğrencilerin %4,41'i "fazla, azaltılmalı", %42,65'i "yeterli", %52,94'ü ise "az, arttırılmalı" şeklinde görüş bildirmişlerdir.⁸ Uludağ üniversitesinde yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin ders sürelerine verdikleri yanıtlarda, %59,9'u dersleri yeterli, %23,7'si yetersiz, %14,7'si fazla buldukları görüşünü belirtmişlerdir.¹⁶ Erciyes üniversitesinde Araştırma görevlilerine lisans eğitimindeki anatomi ders saatinizi yeterli buluyor muydunuz diye sorulduğunda %51,9'u yeterli" yanıtını, %27,8'i "arttırılmalı" yanıtını, %15,6'sı "azaltılmalı" yanıtını verirken; %3,8'i ise "gerek yok" yanıtını verdikleri bildirilmiştir.¹⁹ Literatürler ışığında bulgularımız karşılaştırıldığında gerek tıp fakültesinde okuyan gerekse de sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin anatomi dersi teorik ders sürelerinden memnun oldukları ve azaltılmasına gerek olmadığını hatta arttırılması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Anatomi teorik dersinin yararlarını içeren öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde; ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin %40'nun ve %42,5'nin anatomi ders içeriğinin beklentilerini karşıladığını ancak dönem sonunda bu derse hâkim olduklarını ifade eden öğrencilerin oranı her iki bölüm öğrencilerin verdikleri yanıtlara göre düşük bulunmuştur. Bu oran ebelik bölümü öğrencilerinde %13,8 (kısmen katılıyorum %65, katılmıyorum %21,3) ve hemşirelik bölümü öğrencilerinde ise %19,9 (kısmen katılıyorum %56,4, katılmıyorum %23,8) olarak tespit edilmiştir. Ebelik öğrencilerinin %37,5'i, hemşirelik öğrencilerinin %48,6'sı anatomi dersinin bilgi ve becerilerini arttırdığını ifade etmişlerdir. Tıp fakültesi öğrencilerinde bu oran %87,3 olarak bildirilmiştir.⁷

Ebelik öğrencilerinin %45'i ve hemşirelik öğrencilerinin %48,6'sı anatomi dersinin diğer derslerin daha kolay anlaşılmasını sağladığını ifade etmişlerdir. Anket sorularından olan "Anatomi dersi mesleki olarak neleri bilmem gerektiğini anlamama yardım etti" ifadesine ebelik öğrencilerinin %65'i (kısmen katılıyorum %26,3, katılmıyorum %8,8) ve hemşirelik öğrencilerinin ise %54,1'i (kısmen katılıyorum %37, katılmıyorum %8,8) katıldıklarını belirtmişlerdir. Tıp fakültesi öğrencilerinde bu oran %82,3 olarak bildirilmiştir.⁷ Diğer bir çalışmada da hemşirelik bölümü öğrencilerinin tümü anatomi dersinin mesleki eğitim aldığını hissettirdiği ve anatomi dersinin mesleki olarak nelerin bilinmesi gerektiğinin anlaşılmasına yardım ettiğini ifade etmişlerdir.²¹ Bu bulgular ışığında anatomi dersinin gerek ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin gerekse de tıp fakültesi öğrencilerinin mesleki eğitimlerinin gelişmesine ve sağlık profesyoneli olarak çalışma hayatlarında mesleklerini doğru bir şekilde yapmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

"Anatomi dersi ileriki yıllarda hatırlatıcı olarak klinik derslerle birlikte tekrar verilmelidir" ifadesine ebelik bölümü öğrencilerinin %68,8'i ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %56,4'ü katıldıklarını belirtilmiştir. Her iki bölüm öğrencileri mesleki uygulama eğitimi için hastanelerde klinik eğitim almaktadırlar. Anatomi dersinin, diğer ana derslerinin klinik uygulamaları sırasında, pekiştirilerek hatırlatma dersi olarak verilmesi öğrencilerin öğrendiği bilgileri nasıl ve nerede kullanması gerektiği konusunda fikir vermektedir. Benzer bulgular yapılan diğer çalışmalarda da uyum göstermektedir.^{7,16,20,21}

Ankete katılan ebelik öğrencilerinin %91,3'ü ve hemşirelik öğrencilerinin ise %90,1'i anatomi dersi teorik sınavlarında çoktan seçmeli soruları tercih ettiklerini, ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencileri %92,5'i ve %84'ü ise klasik soruları tercih etmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Uygur ve ark. bu oranı %94,9 olarak bildirmişlerdir.⁷ Diğer taraftan teorik anatomi sınavında sorulan soru sayısının artırılması (ebelik bölüm

öğrencisi katılıyorum: %12,5, hemşirelik bölüm öğrencisi katılıyorum %21) veya azaltılması (ebelik bölüm öğrencisi katılıyorum: %23,8, hemşirelik bölüm öğrencisi katılıyorum %26) konusunda öğrenciler yakın oranlarda görüş bildirmişlerdir. Literatürde soru sayısının azaltılması konusunda benzer şekilde öğrencilerin %35,5'i katılırken, soru sayısının artırılması konusunda %26,6'sı görüş bildirmişlerdir.⁷ Buna göre, mevcut dersin sınavlarında sorulan soru sayısından memnun oldukları düşünülmektedir. Bizim bulgularımızdan farklı olarak başka bir çalışmada ise hemşirelik bölümü öğrencileri sınavlarda sorulan teorik ders anatomi sorularının artırılması gerektiği konusunda fikir bildirmişlerdir.

“Anatomi dersinde başarılı olmak için derse devam gereklidir” ifadesine ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin %82,5'i ve %73,5'i katılırken, ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin %47,5'i ve %42'si teorik derslere yoklama alınmasa da katılacaklarını ifade etmişlerdir. Bizim bulgularımızdan farklı olarak Afyon Kocatepe Üniversitesinde hemşirelik öğrencilerinde yapılan bir çalışmada yoklama alınmazsa öğrencilerin derse katılım sağlamayacağı bildirilmiştir.²¹ Diğer taraftan Tıp fakültesinde okuyan öğrencilerin %74,7'si ise teorik derslerde yoklama alınmasa da derslere katılacaklarını ifade etmişlerdir.⁷ Bu bulgulara göre öğrencilerin bu derse katılmakta daha istekli oldukları dolayısıyla dersi saati içerisinde öğrenmelerinin önemini farkında olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca tıp fakültesinde okuyan öğrencilerin teorik derslere katılmada biraz daha istekli oldukları söylenebilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğretim gören ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin anatomi dersi hakkındaki görüşleri alınmış ve sağlık bilimleri alanında verilen anatomi eğitiminin bu dersi alan öğrencilerin gözünden değerlendirilerek geri bildirim sağlamak amaçlanmıştır.

Öğrencilerden alınan yanıtlar dikkate alındığında, eğitimcilere yol gösterebilecek nitelikte anlamlı sonuçlar ortaya çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin anatomi dersine karşı ilgili oldukları, bu dersle ilgili olarak düşüncelerini rahatça ifade edebildikleri ve derse katılımlarını zaman kaybı olarak görmedikleri anlaşılmaktadır. Geleceğin sağlık profesyonelleri olacak ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin insan vücudunu tanımak adına anatomi dersinin ne kadar gerekli olduğunu anladıkları düşünülmektedir. Diğer taraftan anatomi dersinin daha iyi anlaşılıp pekiştirilebilmesi için öğrenciler ders programında, derse uygulama saatlerinin de eklenmesi gerekliliği konusunda fikir bildirmişlerdir.

Çalışmamızda hemşirelik bölümünde sınıf mevcudunun fazla olması öğrenciler tarafından eğitimi olumsuz etkileyen bir faktör olarak ifade edilmiştir. Bunun için öğrenci kontenjanlarının artırılmaması, mümkün olduğu kadar az sayıda tutulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çünkü insan hayatıyla ilgilenen ve hastalara bakım verecek olan sağlık profesyonellerinin lisans düzeyindeki eğitim programlarının önemli olduğu, derslerin teorik ve uygulama saatlerinin titizlikle planlanması, kontenjanların mümkün oldukça artırılmayıp öğrenci sayılarının azaltılması gerekmektedir. Dolayısıyla iyi planlanmış lisans programı, az sayıda öğrenci ile yapılan interaktif derslerin başarı oranlarını arttıracığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, verilmekte olan mevcut anatomi eğitiminin iyileştirilmesi çabalarına ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır. Ülkemizin kendi ihtiyaçları doğrultusunda uygulanmakta olan ebelik ve hemşirelik eğitim modellerinde daha iyiye ulaşmak için öğrencilerinin eğitimini iyileştirme ve güncelleştirme yönünde çaba harcanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu çabanın iyileştirilmesinde öğrenci penceresinden de bakılarak yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

BİLGİ

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- 1- Çimen M. Sistematik Anatomi Ders Kitabı. Cumhuriyet Üniversitesi Matbaası. Sivas; 2011.
- 2- Süzen LB. İnsan Anatomisi ve Fiziolojisine Giriş. Bedray Yayınları. İstanbul; 2016.
- 3- Abdullahı A, Gannon M. Improving college student success in gateway science courses: lessons learned from an anatomy and physiology workshop. American Journal of HealthSciences 2012;3(3):159-168.
- 4- Yıldırım M. Topografik Anatomi. Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul; 2014.
- 5- Yıldırım M. İnsan Anatomisi. Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul; 2012.

- 6- Çetkin M ve ark. Tıp fakültesi öğrencilerinin anatomi eğitimi hakkındaki düşünceleri. Gaziantep Med J 2016;22(2):82-88.
- 7- Uygur ve ark. Anatomi Eğitimi Hakkında Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Int J Basic ClinMed 2013;1(2):94-106
- 8- Nnodim J O. Learning human anatomy: Student preferences of methods in a Nigerian medical school. MedEduc1988;22:412-417.
- 9- Acuner AM ve ark. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi anatomi dersine ilişkinöğretme-öğrenmesürecinindeğerlendirilmesi. Ankara Üni Tıp Fak Mec 1999;52:211-218.
- 10- Carmichael SW, Pawlina W. Animated Powerpoint as a tool to teach anatomy. AnatRec 2000;261:83-88.
- 11- Oktay A. 21. Yüzyıla Girerken Dünyada Yaşanan Değişimler ve Erken Çocukluk. Sevinç, M.(Ed). Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, Morpa Kültür Yayınları İstanbul; 2005.
- 12- Özden Y. Eğitimde Dönüşüm- Eğitimde Yeni Değerler, Pegem A Yayıncılık, 2. Basım, Ankara;1999.
- 13- Chan WP ve ark. Students' vie vupon graduation: a survey of medical education in Taiwan. BMC MedEduc 2012;22:120-127.
- 14- Çizmecici O, Dinçdağ A, Değerli Ü. Olumlu bir öğrenim ortamı yaratmak. Tıp Eğitimi Dünyası 4; 2001.
- 15- Cankur NŞ, Turan S. Uludağ Üni Tıp Fak Der. Tıp Fakültesi eğitimi: I. Eğitim boyutu 2000;26:13-17.
- 16- Arı İ, Şendemir E. Anatomi eğitimi üzerine öğrenci görüşleri. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2003;29(2):11-4.
- 17- Otağ İ, Otağ A. Eğitim bilimlerinde insan anatomisi ve fizyolojisi eğitimi üzerine öğrenci görüşleri. CIJE 2013;2(3): July,39-45.
- 18- Gözil R ve ark. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi 2. Sınıf Öğrencilerinin Anatomi Eğitimini Değerlendirmeleri. Tıp Egitimi Dünyası 2006;23(23):27– 32.
- 19- Yılmaz S ve ark. Anatomi Eğitimi Üzerine Araştırma Görevlilerinin Görüşleri. Bozok Tıp Derg 2017;7(2):35-40
- 20- Arı İ ve ark. Bir Anket Çalışması: Anatomi Eğitimi ve Öğrencilerin Düşünceleri. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2003;29 (2): 15-18.
- 21- Kırılı M. Hemşirelik Eğitiminde Anatomi Dersinin Yeri Ve Önemi. Afyon Kocatepe Üniversitesi (YüksekLisansTezi) Afyonkarahisar. 2019.
- 22- Özvarış Ş, Aslan B, Koçoğlu GO. İntern doktorların “sağlık eğitimi” seminerleri ile ilgili görüşleri. II. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi, “2000’li Yıllarda Tıp Eğitimi”, Bildiri Özet Kitabı, 2001. s. 159.